

Gerard Kramer

Onderdanigheid aan elke menselijke instelling

WoordStudie

1 Petrus 2:13-14

Petrus schrijft in zijn eerste Brief het volgende over dit thema:

‘Weest aan elke menselijke instelling onderdanig om ’s Heren wil; hetzij aan een koning als hoogste, hetzij aan stadhouders als door hem gezonden tot bestraffing van boosdoeners, maar tot lof van hen die goeddoen’ (1 Petr. 2:13-14).

Christenen leven te midden van mensen die een andere visie op gezag hebben dan zichzelf. Christenen erkennen dat aan de Heer Jezus alle macht is gegeven ‘in hemel en op <de> aarde’ (Matt. 28:18), maar realiseren zich tegelijk dat zij op dit moment nog niet alles aan Hem onderworpen zien (Hebr. 2:8). Toch schrijft ook Paulus dat er voor christenen alle reden is aan de over hen gestelde overheden onderdanig te zijn (zie kader), ‘want er is geen overheid dan door God, en [de overheden] die er zijn, zijn door God ingesteld. Wie zich dus tegen de overheid verzet, weerstaat de instelling van God’ (Rom. 13:1-2).

Volledig in lijn met het onderwijs van Paulus roept ook Petrus daarom zijn lezers op ‘aan elke menselijke instelling’ onderdanig te zijn. Niet omdat die instellingen – of de bekleders daarvan – zo geweldig functioneren of bij hun werk met God rekening houden, maar ‘om ’s Heren wil’, dat betekent: *omdat de Heer wil dat dit gebeurt*. Voor het geval men hierop uitzonderingen zou willen verzinnen, laat Petrus alvast horen tegenover wie deze onderdanige houding in de praktijk moet worden betoond. Dat is in ieder geval voor de direct geadresseerden allereerst tegenover

Weest ... onderdanig: 'weest onderdanig' is de weergave van Gr. *hupotagète*, een gebiedende wijs in de aoristus van *hupotassomai*, dat lett. 'zich ordenen onder', vandaar 'onderdanig zijn aan', 'zich onderwerpen / onderworpen zijn aan', 'zich schikken onder' betekent. De aoristus geeft aan dat deze houding van nu af aan de gewenste is, steeds als de gelegenheid het vereist. Petrus gebruikt hetzelfde werkwoord in 2:18 voor de houding van de huisknechten (slaven) ten opzichte van hun meesters, in 3:1, 5 om de houding van de gehuwde vrouw ten opzichte van haar echtgenoot aan te geven, in 3:22 voor de houding van de engelenmachten ten opzichte van Christus, en in 5:5 voor de houding van jongeren tegenover de oudsten / ouderen.

Het gaat in deze plaatsen steeds om *het bewust innemen van een onderdanige positie binnen een door God gegeven orde*. Zie verder o.a. Luk. 2:51 ('en Hij was hun onderdanig'); Rom. 13:1 ('elke ziel zij aan [de] over haar gestelde overheden onderdanig'), 5 ('daarom is het nodig onderdanig te zijn'); 1 Kor. 14:32 ('en [de] geesten van [de] profeten zijn aan [de] profeten onderdanig'), 34 ('maar laten zij onderdanig zijn'); 16:16 ('weest ook u aan zulke [personen] onderdanig'); Ef. 5:21 ('en weest elkaar onderdanig in [de] vrees van Christus'), 24 ('Maar zoals de gemeente aan Christus onderdanig is, zo ook de vrouwen aan hun mannen in alles'); Kol. 3:18 ('vrouwen, weest aan uw mannen onderdanig'); Tit. 2:5 ('aan hun eigen mannen onderdanig'); 3:1 ('herinner hen eraan, aan overheden <en> machten onderdanig te zijn'); Hebr. 12:9 ('zullen wij <dan> niet veel meer aan de Vader van de geesten onderworpen zijn'); Jak. 4:7 ('onderwerpt u dan aan God').

de keizer, de machtigste man van het Romeinse rijk. In het oostelijk deel daarvan woonden Petrus' lezers (zie 1:1), en daar werd de keizer standaard 'koning' genoemd. De reden was dat deze gebieden zo'n drie eeuwen lang door Alexander de Grote en zijn opvolgers waren geregeerd, en dat waren koningen.

Toen de Romeinen deze gebieden in fasen veroverden, bleven de inwoners gewoontegetrouw de hoogste gezagsdrager – inmiddels de keizer – de koningstitel geven. De Romeinen accepteerden dat in dit geval, omdat ze de achterliggende historische verklaring kenden.

De keizer was de hoogste regeerder en ook de hoogste rechter. Maar ook tegenover zijn directe vertegenwoordigers in de provincies, oftewel de provinciestadhouders, moesten de geadresseerde gelovigen onderdanig zijn. Deze stadhouders waren in die zin door de keizer 'gezonden' dat ze in zijn opdracht permanent verantwoordelijk waren voor het bestuur en voor de openbare orde en

veiligheid in de hun toegewezen provincie. Ze waren daar tevens de hoogste rechter – al was er voor Romeinse burgers hoger beroep mogelijk, namelijk op de keizer. Het was dan natuurlijk, zoals Petrus aangeeft, de bedoeling dat boosdoeners door hen gestraft en mensen die het goede deden, beloond werden. Dat deze stadhouders niet altijd precies zo handelden, deed aan dit beginsel niets af. Paulus schrijft iets soortgelijks: ‘Wilt u nu de overheid niet vrezen, doe het goede. Maar als u het kwade doet, vrees dan; want zij draagt het zwaard niet tevergeefs; want zij is Gods dienaar, een wreekster tot straf voor hem die het kwade bedrijft’ (Rom. 13:3b-4).

Gedragen overheidspersonen zich altijd en overal alsof ze rechtstreeks God dienen? In de evangeliën en in het boek Handelingen zien we duidelijk hoe ook door overheden tegenover Christus en tegenover de christenen beslist *niet* goed is opgetreden. Moeten we zulke overheden dan toch als instelling van God erkennen en gehoorzamen? De Heer Jezus is hierin Zelf het grote voorbeeld, zoals ook Petrus verderop in de verzen 21-24 aangeeft. De Heer zei tegen de Romeinse stadhouder Pontius Pilatus: ‘U zou geen enkele macht tegen Mij hebben, als het u niet van boven was gegeven’ (Joh. 19:11). De Heer Jezus, aan Wie *alle* macht gegeven was in hemel en op de aarde, erkende toch het feit dat een zondig mens als Pilatus op een onrechtvaardige manier macht over Hem uitoefende, als iets dat ‘van boven gegeven’ was. Zo onderwierp Hij Zich aan de orde die God op dat moment op aarde liet gelden. Dat is dezelfde orde die God nu, in de tijd van Christus’ verwerping, nog steeds laat gelden.

Maar als de overheid iets van christenen vraagt dat tegen Gods wil ingaat? Moeten ze dan hun geweten overtreden en aan God en Zijn Woord ongehoorzaam zijn? Nee, want in zo’n geval geldt niet het principe van *ongehoorzaamheid*, maar van *meer gehoorzaamheid*. Dat klinkt vreemd, maar zo hebben Petrus en zijn mede-apostelen het ooit geformuleerd: ‘Men moet *God meer gehoorzamen* dan mensen’ (Hand. 5:29; cursivering van mij, GHK). Ook al houdt dat in de praktijk uiteraard in dat men dan, door God te gehoorzamen, aan mensen ongehoorzaam is; maar dat is de consequentie, niet het doel van deze houding.